
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2011:3

Kyrkobyggnader som säljs eller överläts till annat samfund

Sammanfattning

I betänkandet behandlas en motion som föreslår att kyrkoordningen ändras så att när en kyrkobyggnad säljs eller överläts till annat samfund behöver den inte tas ur bruk.

Läronämnden poängterar att när ett kyrkorum tas ur bruk markeras att det inte längre ska användas av Svenska kyrkan för gudstjänstfirande.

Gudstjänstutskottet konstaterar att det är viktigt att vara klar över det egna ansvaret och användningen av kyrkorum, vilket motiverar tydliga markeringar för att inviga och att ta ur bruk. Samtidigt är samhörigheten mellan de olika kristna gemenskaperna viktig och bör manifesteras på olika sätt. Formerna för detta måste dock beslutas i samverkan mellan de församlingar det gäller.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen. Till betänkandet har fogats ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:10.

Motionens förslag

Motion 2011:10 av Karl-Gunnar Svensson, Kyrkobyggnader som säljs eller överläts till annat samfund

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram förslag till tillägg eller ändringar i kyrkoordningen som innebär att när en kyrkobyggnad säljs eller överläts till annat samfund så behöver inte kyrkobyggnaden tas ur bruk.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2011:11 i Ln 2011:13y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Motionen

Motionären menar att det är märkligt att Svenska kyrkan i en gudstjänst tar en kyrka ur bruk, som sedan, om den säljs eller överläts till ett annat samfund, på nytt i en annan gudstjänst invigs som gudstjänstrum. Han menar att det i stället kunde firas någon form av överlåtelsegudstjänst när en kyrka övergår från Svenska kyrkan till ett annat samfund. Han föreslår därför att det uppdras åt kyrkostyrelsen att ta fram förslag till tillägg eller ändringar i kyrkoordningen, som

innebär att en kyrka inte behöver tas ur bruk när den säljs eller överläts till ett annat samfund.

Kyrkoordningen

I inledningstexten till 27 kap. i kyrkoordningen Invigningshandlingar sägs:

Att inviga ett kyrkorum innebär att församlingen genom läsning av Guds ord, bön och nattvardsfirande tar i bruk kyrkorummet och allt som används i gudstjänsterna. Kyrkorummet avskiljs som en särskild plats för tillbedjan och lovsång, en helig plats, ett fredat rum och ett himmelrikets tecken. När det tas ur bruk sker det också genom läsning av Guds ord och bön.

Detta tydliggörs i 27 kap. 2 §:

Ett nytt kyrkorum ska tas i bruk genom en kyrkoinvigningsmessa. Detsamma gäller när ett kyrkorum åter tas i bruk.

Kyrkoinvigningsmässan ska ledas av biskopen eller en präst som biskopen utser.

Kyrkoordningens tionde avdelning handlar om kyrkobyggnaderna. Där sägs det i inledningstexten:

Kyrkans erfarenhet visar att det behövs särskilda kyrkorum, avskilda för att tjäna församlingens gudstjänstliv, även om det inte är nödvändigt med särskilda lokaler för att Guds folk ska kunna samlas till gudstjänst. De helgade kyrkorummen är över hela landet tecken på Guds närvaro. De är för många förknippade med avgörande skeden i livet. De rymmer också mycket av en bygds identitet och är en del av det offentliga rummet. Kyrkorummet behöver vara tillgängligt för alla som söker sig till det. Eftersom det är avskilt för sitt särskilda ändamål ska där inte förekomma något som strider mot kyrkans tro, bekännelse och lära eller i övrigt kränker kyrkorummets helgd.

Läronämnden

Läronämnden poängterar i sitt yttrande att när en kyrka invigs tas den i bruk för gudstjänster och andakter i Svenska kyrkan, samt att

När rummet tas ur bruk markeras, oavsett vilka planer för framtida bruk som föreligger, att det inte längre skall användas av *Svenska kyrkan* för gudstjänstfirande.

Biskopsbrevet *Det heliga rummet*

Biskopsmötet gav 2001 ut biskopsbrevet *Det heliga rummet. Om upplåtelse av kyrka*. Där sägs inte något specifikt om när en kyrka tas ur bruk och vad som bör ske i de fall att kyrkorummet överläts till ett annat samfund. Däremot poängterar biskoparna, när det gäller upplåtande av kyrka, det ekumeniska ansvaret att bidra till att också andra kristna gemenskaper får möjlighet att fira sina gudstjänster i en kyrka.

Det finns inte skäl att tro att upplåtelse av Svenska kyrkans gudstjänstrum skulle förändra synen på kyrkorummet som ett rum avskilt för gudstjänst och bön eller göra det svårare för människor att se skillnader mellan samfundet. Det kan i stället förstärka uppfattningen att kyrkorna i grunden söker sig allt närmare varandra och att

skillnaderna mellan dem inte är så avgörande att gudstjänst inte kan firas i den andra kyrkans rum.

G 2011:3

Ekumeniken och kyrkoordningen

Kyrkomötet 2006 beslutade i enlighet med Ekumenikutskottets betänkande Eu 2006:7 *Ekumeniken och kyrkoordningen* att uppdra åt kyrkostyrelsen att göra en översyn av kyrkoordningen ur ett ekumeniskt perspektiv.

I KsSkr 2011:2 Bilaga 3 redovisar kyrkostyrelsen uppdraget, som ännu inte är slutfört.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2011:10.
--

Att ett kyrkorum inte längre ska användas för gudstjänster kan väcka olika känslor. När en kyrka tas ur bruk finns anledning att uttrycka både tacksamhet och vemod. Ibland kan det också kombineras med glädjen över att en annan kristen gemenskap övertar kyrkorummet och fortsätter att fira gudstjänster där.

Inom Svenska kyrkan viger och inviger vi för särskilda ändamål i vår kyrka, såväl människor till tjänst som lokaler och liturgiska föremål för gudstjänstbruk. Vi gör det för att tydliggöra uppdraget och bruket. I konsekvens därmed finns en ordning, som innebär att genom läsning av Guds ord och bön invigs respektive tas en kyrka ur bruk.

Andra kyrkor och samfund har sina ordningar, mer eller mindre tydligt reglerade, för motsvarande tillfällen.

Gudstjänstutskottet har förståelse för motionärens tankegång och menar att när en kyrka säljs eller överläts till ett annat samfund kan det finnas anledning att samråda om den eller de gudstjänster som ska hållas. Dock kan man inte utifrån Svenska kyrkans ordningar och traditioner påtala vad det andra samfundet bör göra och uttrycka. För Svenska kyrkans församling är det viktigt att få avsluta och för det andra samfundet att få inleda ett nytt skede.

I kyrkoordningen regleras att när ett kyrkorum inte längre ska användas för församlingens gudstjänster ska det tas ur bruk vid en gudstjänst där detta tillkännages. Möjligheten att vid samma gudstjänst ta kyrkorummet i bruk för det nya sammanhanget är något som endast kan förverkligas om båda församlingarna önskar det. Samhörigheten mellan de olika kristna gemenskaperna kan med fördel markeras till exempel i de böner som används vid respektive gudstjänst.

Gudstjänstutskottet konstaterar att det är viktigt att vara klar över det egna ansvaret och användningen av kyrkorum, vilket motiverar tydliga markeringar för att inviga och att ta ur bruk. Lika viktigt är att inte definiera andras behov och användning av sina kyrkorum. I många församlingar lånar man ut kyrkorummet till andra kristna gemenskaper. Då är ansvarsfördelningen klar, den som lånar ut sätter gränserna. När ett kyrkorum överläts överlämnas också ansvaret för ibruktagandet och den fortsatta användningen.

Med hänvisning till ovan förda resonemang föreslår utskottet att motion 2011:10 avslås.

Uppsala den 29 september 2011

På Gudstjänstutskottets vägnar

Christina Eriksson, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Christina Eriksson, ordförande, Johan Blix, Maria Johansson Berg, Johan Åkesson, Nanna Tranströmer, Hans Ulfvebrand, Johan Lothigius, Astor Karlsson, Sonja Grunselius, Fredrik Nilsson, Ola Isacson, Margareta Viklund, Torbjörn Arvidsson, Christina Holmgren och Ylva Wahlström.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Anna-Karin Stråle Börjesson, Göran Karlsson, Eva Johansson, Marie Nielsén, Gunilla Lindén, Ingegerd Flock Andersson, Katarina Ramnerö Ödestad, Birgit Ahlström, Stig Eriksson, Torvald Johansson, Therese Engdahl, Gerd Gabrielsson och Bengt Inghammar.

Biskoparna Ragnar Persenius och Hans Stiglund har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Svenska kyrkan har en fastställd ordning vid försäljning eller överlåtelse av gudstjänstlokaler. Det kan vara ett svårt beslut att i vissa fall överlåta en gudstjänstlokal till en profan aktör och i det fallet är det självklart att den tas ur bruk. Men när ett annat kristet samfund övertar en av Svenska kyrkans lokaler ska inte samma ritualer behöva användas. Svenska kyrkan talar om samverkan, då måste det också kunna praktiseras i verkligheten.

Margareta Viklund

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2011:13y

Överlåtelse av kyrkobyggnader till annat samfund

Läronämndens yttrande över motion 2011:10

I inledningen till kyrkoordningens tionde avdelning Kyrkobyggnader anges:

Kyrkans erfarenhet visar att det behövs särskilda kyrkorum, avskilda för att tjäna församlingens gudstjänstliv, även om det inte är nödvändigt med särskilda lokaler för att Guds folk ska kunna samlas till gudstjänst. De helgade kyrkorummen är över hela landet ett tecken på Guds närvaro.

När en kyrka invigs tas den i bruk för att användas för Svenska kyrkans gudstjänst och andakt. På motsvarande sätt tas den ur bruk när den inte längre behövs som Svenska kyrkans gudstjänstrum. Därmed ges församlingen möjlighet att tacka Gud för och ta avsked av kyrkorummet.

När rummet tas ur bruk markeras, oavsett vilka planer för framtida bruk som föreligger, att det inte längre skall användas av *Svenska kyrkan* för gudstjänstfirande.

Uppsala den 24 augusti 2011

På Läronämndens vägnar

Anders Wejryd, ordförande

Anne-Louise Eriksson, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Erik Aurelius, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Thomas Söderberg, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Antje Jackelén, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Thomas Ekstrand, Eva Hamberg, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Fredrik Lindström, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.